

КРУМ ГРИГОРОВ

ЧИЧО МИ

chitanka.info

Помня го и сега. Висок, намръщен, гледа под око, с широки рамене и червендалесто лице. Живи бяха и баба, и дядо. Вкъщи се събирахме към десетина деца. Денем често се сбивахме помежду си, жените вдигаха олелия. Ала щом се зададеше чичо, всичко утихваше. Потулвахме се кой де свари. Аз се завирах под одъра на дядо или се мушках в ъгъла зад долапа и от някоя дупчица наблюдавах. Едрата фигура на чичо се клатеше из широката стая, той надничаше тук-таме по затъntenите къшета, скърцаше зъби и въртеше глава. В стаята като че нямаше жива душа освен него. Жените в това време хващаха по двора. Струва ти се, че с тоя човек наглава не се излиза. Сковава те с кръвнишкия си поглед и изгубваш самообладание.

Докарахме ли от паша добитъка и дядо го подредеше, всички се събирахме на вечеря. Децата клякаха на колене около една малка трапеза, а възрастните — около голямата. Аз минавах дванайсетте и бях причислен към възрастните. На чичо туй не се харесваше. Да седна близо до него, пази боже! Ще се закова на място, ще се вкочанят ръцете ми и не ще сложа троха в устата си. За да бъда по-спокоен, настанявах се между краката на баща си или сядах на коленете му. Дядо почваше най-напред, след него — баща ми, чичо ми и най-последно останалите. Всички ядяха тихо, не пълнеха лъжиците и духаха горещата чорба. Само чичо гребеше по дъното на калената паница с една дълбока лъжица, останала му спомен от войната. Опитвах се и аз да кусам бобено зърно, ала усещах острия поглед на чичо. Той се мръщеше и въртеше заканително глава. След ядене обърсваше лъжицата си и я забождаше в калцуна на левия си крак. Забравеше ли я някой път, ние, децата, се събирахме при нощвите и я разглеждахме най-подробно. Тя бе жълтеникава, с някакъв надпис на дръжката, който не разбирахме. Опитвахме наред всички да я пъкнем в устата си, ала не ни се удаваше. За нея се искаше уста, двойно по-широка от нашите. Ех, да знаеше той, че сме пипали лъжицата му! При тая мисъл изтръпвах, краката ми потреперваха, езикът ми се свиваше.

Ние, децата, ядяхме повече сух хляб и често пиехме вода. Имахме една голяма стомна и едно бардуче. Веднъж двамата с братовчедата ми, чичовото дете, се впуснахме към бардучето, ала той ме превари. Аз се подърпах, па надигнах голямата стомна. Не щеш ли, влезе чичо. Докато я оставя, водата залитна в гърлото ми и един силен

плесник прилепи устните ми до дръжката. Чичо така силно ме удари, че зъбите ми се разклатиха, от носа ми рукна кръв.

— Гад недна — рече той, — още веднъж видя ли те на стомната, ще те усмъртя!

Зеленикави кръгове заиграха пред очите ми, сълзи, едри като гроздови зърна, се търкулнаха по бузите ми. Но само хълцах и подсмърчах. Не смеех да плача. Пък и баща ми, слаботелесен, добряк, хич и не се разправяше. Потупваше ме и ме утешаваше:

— Нищо, нищо. Ще ти мине.

Най-често чичо ни биеше през зимата. Знаех го какъв си е, та се вардех, обикалях надалеч и гледах как на воля се спускаха децата по замръзналата вадичка, що минаваше близо до нашата къща. При тая гледка краката ми премръзваха и несъзнателно се отместяха. Ха да излетя, ала нещо ме запираше. Запираха ме намръщеното лице и кръвнишкият поглед на чичо ми. Но всичко има край. Един ден не можах да се сдържа. Съседските деца ми се подиграваха:

— Не можеш на един крак!

— Де да видим ще откараш ли до края — дразнеха ме те.

И аз, без да мисля повече, най-сетне се реших. Изсилих се и се понесох като вихрушка. Никога не съм изпитвал такова удоволствие от пързалката, като тоя ден. Струваше ми се, че не се пързялям, а хвърча. Хвърча без криле.

— Браво, браво! Гледай го Кунето, като вихър се носи! — заобаждаха се децата и запляскаха ръце.

Опиянен от първия си успех, аз с по-голяма сила излетях втори път. Ала още не стигнал края на пързалката, и едно дете викна:

— Чичо ти!

Пообърнах се, зърнах го, че пристъпва като хищник към плячката си, изгубих равновесие, заклатих се и паднах на леда. Здрав, звучен детски смях огласи замръзналата долина.

— Те колко му е силата.

Току-що загребах с нокти по гладкия като стъкло лед, за да се изправя, и усетих над себе си мечешкия дъх на чичо:

— Хванах ли те! Цървули правиш, а? Ще те наглася аз — притисна ме той, но не ме удари.

Колкото беше студено, толкова повече се разтреперих от страх. Нищо не продумах, а извърнах очи надолу. Чичо държеше с едната си

ръка краката ми, с другата късаше вървите на цървулите ми и ме събуваше. Отначало помислих, че е шега, ала като разви партенките ми, почувствах остра хладина. Чичо ме остави на леда съвсем бос, сгъна цървулите и партенките и си отиде. Опитах се да стана, краката ми залепнаха за леда.

— Хи, хи, бос е — засмяха се пак другарчетата ми.

Ядосах се аз, затичах като луд и се спуснах да се пързаям. Но краката ми посиняха, по тялото ми пробягнаха тръпки, като че някой ме бодеше с игли. Безславно побягнах към дома. Как са ме свестявали, не помня. После майка ми казваше, че цял месец съм бълнувал: „Бягайте чичо иде!“

Завърших трети клас на село и трябваше да продължа в града. Чичо, дума да не става, не беше съгласен.

— Ще го пратиш — казваше той на баща ми — с нас да печели пари. Вие сте повече на яденето. Колкото пари внасям аз вкъщи, толкова ще внасяш и ти, толкова и синът ти. Какъв ти град.

Баща ми като всеки добър човек не искаше да има крамоли и аа... се съгласи. Но ние с мама бяхме непримирими.

— Щом му върви на детето — казваше тя, — няма да го оставим наред път. Па и да се разделим, та какво от туй. Няма век да векуваме все заедно.

През лятото се разделихме. Дядо ме обичаше от малък. Аз често вземах от татевата табакера и му давах тютюн. Той не можеше да търпи чичо и дойде при нас. Ние влязохме в плевнята, която измазахме, чичо остана в старата къща.

Почнах горчивата наука. Гризях коричките на коравия хляб, който донасях всяка неделя от дома, устните ми пареха от лютивата туршия, но не отсъствах нито един ден. На втората година баща ми, както си беше слабичък, се разболя. Нямаше отде да вземем пари за таксата и книгите. Дядо беше решил да продаде нивата на Голям Водич, но тате не му позволи.

— Продадеш ли я, туй значи война да водим с брата. По-добре нека Кунето го помоли да иде с него на работа през лятото.

Чувствах се повъзмъжал, та не се боях вече от чичо. Намерих го на хармана. Дялаше колове за ограда. Поздравих го с „добър ден“, той извърна глава и някак ме посрещна по-любезно:

— Не може ли с вас да дойда — попитах го аз, — ще работя, колкото сили имам.

Той ме погледна, захвърли секирата, позасука мустак и една тънка усмивчица заигра на устните му. За пръв път го виждах да се смее.

— Хм — рече, — да работиш с нас искаш, а?

Позамисли се, па продължи:

— Няма работа. Пък и ти с тия меки ръце за такава работа ли си?

Разбрах. Чичо се страхуваше, че не ще мога да работя. Мислеше, че щом съм стоял една година в града, навикнал съм на мързел. По лицето му прочетох и старата вражда. Не можеше да ни прости, че дядо е с нас. Аз го оставих и си тръгнах. Не го помолих вече за работа. Отказът му обаче не ме отчая. Подирих други майстори и не спрях наред път.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.